

DIN NOU DESPRE LECTURI...

Vlad POHILĂ

Problema lecturii, mai ales cea a lecturilor pe care le fac (sau nu le fac) reprezentanții tinerei generații, doar în aparență e mai puțin importantă decât oricare altă problemă majoră de ordin social ori economic. Măcar și din motivul că problemele social-economice, de cele mai multe ori, își au originea în instruirea populației, așadar, și în felul **cum, ce, cât, în ce condiții citesc oamenii**. Și nu este întâmplător faptul că mass-media, instituțiile de învățământ, de cultură, academice, iar în unele țări – chiar și instituțiile de stat – sînt preocupate la modul cel mai serios de calitatea și de cantitatea a ceea ce citește poporul de la mic la mare. Manifestîndu-se, de obicei, după cum am mai spus, o atenție deosebită lecturilor pentru copii, adolescenți și tineri – altfel zis, pentru cei pe care se ține viitorul țării.

Și revista *BiblioPolis* a abordat în repetate rînduri acest subiect de importanță deosebită, inclusiv în editorialul din numărul trecut (a se vedea textul *Citesc, deci, exist!...*, *BiblioPolis*, nr. 2, vol. 54, 2016), unde am pus accentul pe „triada” în care se formează ori ar trebui să se formeze cel mai bine cititorul de calitate, cititorul eficient: **familia – școala – biblioteca**. La fel, am căutat să conving pe cei care preferă alte îndeletniciri lecturii că cititul este deosebit de folositor și benefic: e cea mai bună cale spre cunoaștere (iar omul cunoscător este și puternic) și e sursa cea mai sigură de emoții pozitive, de bucurii, de satisfacții sufletești. Sincer să fiu, întotdeauna am crezut că acestea ar fi rosturile de bază ale lecturii: **informare / cunoaștere și emoție / satisfacție sufletească**.

Nu mi-am făcut iluzii că aș fi descoperit America prin enunțarea acestor motivații și efecte ale lecturii – ele constituie niște deducții personale, confirmate, întărite de maxime și cugetări despre cărți, pe care adeseori le recitesc din duzina de cărți cu această tematică. Ca să vezi numai că și în acest domeniu al cugetării poți face uneori surprinzătoare descoperiri, cînd s-ar părea că „frază înaripată” este un gînd finit, desăvîrșit, care nu mai are nevoie de completări. Bunăoară, mulți cunosc și adeseori citează admirabila spusă a lui Miron Costin, din lucrarea *De Neamul Moldovenilor*, care, pe bună dreptate, ar face cap de listă în cea mai bogată colecție de maxime și cugetări despre carte și lectură: „[...] **Nu este alta mai frumoasă și mai de folos zăbavă decât cetitul cărților** [...]” Dar cîți oare știi și continuarea acestui gînd strălucit, completare ce mai înainte (sub regimul comunist) nu era reprodușă din rațiuni „ateiste”, iar mai apoi lumea, frapată de înțelepciunea primei părți, „sărea” peste partea următoare: „[...] **Cu cetitul cărților cunoaștem pe Ziditorul nostru Dumnezeu, cu cetitul laudă îi facem pentru toate ale Lui cătră noi bunătați, cu cetitul pentru greșalele noastre milostiv îl aflăm** [...]”

Să revenim însă la rosturile „cetitului cărților”, la efectele lui, de vreți – la foloasele pe care le poate trage un harnic și pasionat cititor de cărți. Așa cum am mărturisit ceva mai sus, trăiam cu iluzia că efectul primordial al lecturii este cunoașterea, secundată de plăcerea estetică a familiarizării cu textul. Și mare, sinceră, năucitoare chiar mi-a fost mirarea cînd, într-o oră

de relaxare, la o lectură mai atentă a unor „documente” mai vechi sau mai noi din bogatul meu fișier *CARTE – LECTURĂ* (circa 250 de „ecrane” / file), am descoperit încă zeci de alte rosturi sau beneficii ale lecturii, unele, recunosc, cu totul nebănuite chiar și pentru un cititor cu vechime și pondere greu contestabile. Voi reda, în rezumat, unele din aceste opinii, cu certitudinea că ele vor prinde bine și altor cititori – fie ei bibliotecari, fie simpli cititori, fie oameni care încă nu s-au pătruns de fiorul lecturii „de bună voie”, adică din plăcere, nu obligatorii, conform exigențelor avansate de diferite programe de studiu sau de avansare în specialitate.

Este impresionant un așa-numit *Manifest pentru lectură – zece motive pentru care trebuie să citești tot timpul*. Dacă îmbinarea de cuvinte „să citești tot timpul” pare cuiva discutabilă, raționamentele propuse de autor (sau, mai curînd, de autori) te fac să uiți de povara obligativității care, de obicei, nu place nimănui, în nicio situație. Iată, așadar, care sînt motivele enumerate în această curioasă și... serioasă, profundă scriere, chiar dacă e înșirată pe numai două pagini standard A4:

- „1. Lectura îți dezvoltă imaginația.
2. Lectura îți dezvoltă inteligența.
3. Lectura îți dezvoltă cunoștințele.
4. Lectura te ajută să te concentrezi mai bine.
5. Lectura îți ajută să-ți dezvoltî simțul umorului.
6. Lectura te inspiră: să fii mai bun, să vrei mai multe etc.
7. Lectura va face diferența dintre tine și „scuipătorii de semințe” de la colțul străzii.
8. Lectura îți va oferi acces la mintea și felul în care au gîndit sau gîndesc unii dintre cei mai importanți oameni care au trăit vreodată.
9. Lectura te va face să călătorești, fără bani și fără a părăsi confortul patului.

10. Lectura este o adevărată plăcere. Și acesta ar trebui să fie cel mai important motiv. Niciun film și nicio ieșire în oraș cu prietenii nu se va compara cu lectura unei cărți frumoase, care te va încînta mai mult decît orice. Așadar, citește!”

Am citat integral numai punctul 10 din acest „decalog”, dar fiecare punct are comentarii judicioase, convingătoare, credibile și accesibile, la îndemîna oricui. Nu cred că *Manifestul* ar fi un fel de *Cele zece porunci* pentru cititori (eventual, pentru cititorii începători), și totuși, valoarea instructivă a acestei scrieri este incontestabilă. Ca și utilitatea ei – iarăși, atît pentru bibliotecari, cît și pentru cititorii din cele mai diverse categorii sociale, culturale, de vîrstă etc. Dacă vi s-a părut și Dvs. captivant *Manifestul* în cauză, nu vă rămîne decît să-l citați integral, accesînd: <http://buzzcamp.ro/2015/01/09/manifest-pentru-lectura-10-motive-pentru-care-trebuie-sa-citesti-tot-timpul/> Cu atît mai mult cu cît în vecinătatea acestei postări veți găsi și altele, zeci de postări similare, din care, cel puțin cîteva vă vor trezi interesul.

Pînă veți ajunge și Dvs. să le găsiți și să le citați „pe viu”, dorim să vă mai reținem atenția cu două articole pe aceeași temă, și care merită atenția noastră; mai mult, vă asigur, veți avea satisfacția de a lua cunoștință de inteligența și curajul (acestea sînt cuvintele potrivite, aici) autorilor în ceea ce privește atașamentul lor pentru lectură și lupta lor pentru triumful cititului.

Astfel, o doamnă, pe nume Anca Călin, ne asigură că „*Lectura e un mod de viață*” (revista *Dilema veche*, nr. 552, septembrie 2014). Nici mai mult, nici mai puțin! – veți spune Dvs., ușor contrariați sau chiar stupefiați. Însă autoarea are, pentru declarația ei din titlu, destule argumente, și posedă o fermecătoare forță de convingere. Ce e curios, că Anca Călin nu ia în seamă – în tot cazul, nu se oprește – la niciunul din cele zece puncte ale *Manifestului* citat

de noi mai sus, cu convenita stimă și încântare. Altfel, cu totul altfel se desfășoară, la această doamnă, firul gândului privind roștul lecturii. Ea pornește de la convingerea că „[...] rațiunea de a fi a literaturii [este]: să fabrice un spațiu de creație *pentru* cititor și *prin* cititor”. Din care motiv, continuă autoarea, „nu servește la nimic citirea unei cărți dacă lipsește voința de a transforma acel text și de a se lăsa el însuși (cititorul, *n.n.*) transformat”. Așa spunea și Clémence Ramnoux (1905-1997, filozof francez, specialist în gândirea greacă preistorică, *n.n.*) când analiza filozofia lui Heraclit: „Nu este suficient că ai auzit sau ai învățat, nici că ești capabil să repeți, trebuie să *fi* *schimbat*. Nu este suficient să asisti la ceremonie, trebuie chiar să *fi prezent*.” Altfel spus, cartea ca atare nu inițiază pe nimeni, nu învață pe nimeni, nu comunică nimic. Singurul interes este că-l ajută pe cititor să se schimbe. Dar cum se explică, pînă la urmă, această „schimbare prin lectură”?

Dacă vă interesează răspunsul la această întrebare, ca și opiniile cam radicale, revoluționare, în opinia noastră, ale dnei Anca Călin, căutați și citiți cu atenție articolul în cauză, deocamdată poate fi accesat fără probleme: <http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/lectura-e-un-mod-de-viata>

Vă asigur că nu veți regreta să luați cunoștință de un punct de vedere mai puțin obișnuit, mai rar afișat și pus în discuție. Ceea ce nu se poate spune despre subiectul abordat, respectiv, despre unghiul de vedere adoptat în articolul *Lectura a renăscut: citește mult, dar nu multe!* (vezi: <http://www.crestinortodox.ro/editoriale/lectura-renascut-citeste-mult-nu-multe-118470.html>).

Autorul acestei scrieri publicistico-reflexive ne bucură din chiar primele cuvinte înșirate pe foaia de ziar: „*Lumea a început din nou să citească.*” Parcă e un lucru comun, o banalitate, și totuși, mulți pun la

îndoială adevărul conținut în această frază. „E mare lucru să ai o bibliotecă, dar și mai mare e să știi să te folosești de ea”, ne spune în continuare autorul ca să precizeze: „A fost o vreme cînd mai toate cărțile îi erau omului de folos, o vreme în care cărțile erau puține și nu oricine avea îndrăzneala de a scrie o carte. Astăzi însă...” Fiți de acord, nu mai e cazul să cităm sau să expunem ce se întîmplă astăzi cu scrisul, respectiv, cu cititul cărților! Mai bine vom face – deopotrivă cu autorul nostru – o trimitere la înțelepciunea părintelui Nicu Steinhardt, „unul dintre marii oameni duhovnicești și de cultură ai țării”, care afirma următoarele: „La începutul vieții e bine, gîndesc, să citim de toate, de-a valma, cu nesaț și nediscriminatoriu. Apoi *selecțiunea*, totuși, se impune. N-avem încotro: ni se impune o rigoare, o disciplină.” Și, din același text, ținem să extragem pentru plăcerea Dvs. un admirabil citat – un veritabil imn cărții și lecturii –, scris cu aproximativ șapte secole în urmă de faimosul poet și filozof italian Francesco Petrarca (1304-1374): „Ziceți că eu nu am prieteni? Am prieteni a căror societate e foarte plăcută, prieteni din toate țările și din toate timpurile. Ei totdeauna sînt împrejurul meu. Cînd îi chem, vin; cînd îi întreb, îmi răspund. Unii din ei îmi povestesc ce s-a întîmplat în timpurile trecute; alții – ce se întîmplă în timpul de față. Unii mă învață să trăiesc bine, alții – să mor bine. Alții, prin veselia lor, îmi risipesc grijile și necazurile. Unii îmi oțlesc inima în suferințe, alții mă învață să disprețuiesc dorințele inimii. Unii mă poartă de mîină pe drumul științelor, alții mă povățuiesc pe cărarea virtuților. Ca răsplată pentru atîtea binefaceri ei nu cer altceva decît o cameră modestă, unde să fie feriți de pulbere. Cînd ies pe afară, îi iau cu mine pe cărările pe unde umblu. Liniștea cîmpurilor și umbra copacilor le place mai mult decît zgomotul orașelor. Știți cine sînt acești prieteni? Sînt cărțile ce le citesc!”

În fine, o referire la un subiect depistat cu totul recent, pe la mijlocul lunii august curent. Potrivit informației din articol, lectura prelungește speranța de viață. Și mai concret: o lectură săptămînală de trei ore și jumătate prelungește speranța de viață cu peste 20% într-un interval de 12 ani. Cei tari la aritmetică să facă anumite calcule mai departe, cu mai multe ore și săptămîni, și vor obține cu certitudine un număr impresionant de ani în plus, datați cititului... Această concluzie surprinzătoare, pentru unii chiar șocantă, a tras-o un grup de cercetători de la Universitatea Yale, SUA, și socotelile lor nu lasă loc pentru nicio îndoială în privința rolului benefic ce-l poate avea lectura asupra vieții omu-

lui. E un subiect la care vom reveni – merită a fi abordat mai pe larg – iar pentru cei mai curioși (și pentru unii care pot să nu creadă în autenticitatea informației), dăm alăturat și sursa: *Ziarul de Iași*, 10 aug. 2016; versiunea electronică: <http://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/lectura-prelungeste-speranta-de-viata--135744.html>

Cu această veste minunată, punem punct articolului nostru, nu înainte de a vă îndemna să vă amintiți cînd ați citit ultima carte frumoasă și cîte alte cărți, nu mai puțin captivante, vă mai așteaptă acasă, la școală, la bibliotecă?... Sînt prietenii care, iată, fără să fi știut cu certitudine, își prelungesc, fără probleme deosebite, speranța de viață!